

ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ІНСТРУМЕНТАЛІСТІВ

Пістунова Т.В., Постой Г.Г.

Київський національний університет культури і мистецтв

В статті розглядаються трансформаційні процеси в системі музичної освіти, підготовки студентів творчих спеціальностей вищих закладів освіти до практичної виконавської діяльності, до адаптації в культурному соціумі. Акцентується увага на необхідності створення умов для вдосконалення системи наскрізної практичної підготовки студентів інструменталістів, на детальному вивченні взаємодії новітніх технологій у виконавській діяльності. Виокремлюється проблема творчої реалізації викладача – партнера у музикуванні, режисера та продюсера мистецьких проєктів. Вивчається вплив інноваційних освітніх технологій, психолого-комунікативного компоненту на формування системи цінностей професійного музиканта – артиста ансамблю, оркестру, керівника творчого колективу.

Ключові слова: виконавська діяльність, музично-просвітницька діяльність, благодійна діяльність, культурний соціум, практична підготовка.

Постановка проблеми. Професійна музична освіта – процес комплексний і багатопільовий, однак при всій різноманітності видів професійної музичної діяльності, достатньо чітко сформульовано її головне завдання – залучення молоді до пізнання розвитку музичної культури, досягнення всіх її багатств, виховання інтересів до духовних цінностей людства. Одним із пріоритетних напрямів навчання студентів-музикантів у вищій школі є залучення їх, в рамках системи наскрізної практичної підготовки, до культурно-просвітницької та музично-благодійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження цієї теми безпосередньо пов'язане із розкриттям питань щодо трансформаційних змін в організації та проведенні різноманітних мистецьких заходів, які націлюють майбутніх фахівців творчих спеціальностей на практичну діяльність. Вітчизняні науковці (О. Берегова [2], О. Рудницька [8], О. Олексюк [7], О. Щолокова [9], С. Куришев [6] та ін.) досліджують проблеми професійної підготовки музикантів-інструменталістів в культурно-освітньому контексті. Так, О. Олексюк розглядає «освітній процес у вищій школі як діалог/полілог між студентом і освітнім простором, що реалізується в різних організаційних формах і видах: навчання, наукове дослідження, спілкування з суб'єктами освітнього процесу, дозвілля тощо» [7, с. 25–28]. Концепти дослідниці О. Берегової пов'язані з розглядом «нових форм кооперації концертного виконавства з електронною музикою, де фрагменти цифрового запису (або монтажу) поєднуються в реальному часі з живим звучанням інструментів та голосів» [2, с. 82]. В наукових працях О. Рудницької акцентується увага на «доцільності експериментального підходу до формування репертуару, з якого «не витіснити» розважальні жанри, домагаючись від студентів вибіркового ставлення до будь-якої музики, орієнтації на кращі зразки у всіх її видах та напрямках» [8, с. 207–208].

Виділення раніше невирішених частин проблеми. Сучасні наукові розвідки, дозволяють поглибити розгляд сьогоденних потреб щодо комплексного виховання майбутнього професійного музиканта, його готовності до виконавської діяльності, складовою якої є культурно-просвітницька, концертна та благодійна робота, а також

акцентувати увагу на питанні, щодо модифікації ролі викладача в реальних умовах культурно-освітнього контексту. Отже, актуальність обраної проблеми є безперечною.

Формулювання мети дослідження. Метою дослідження є аналіз процесів формування професійних якостей музикантів-інструменталістів в умовах практичної підготовки і реалізації їх інтернаціональних задумів у виконавській діяльності.

Виклад основного матеріалу. Виконавська діяльність є складовою практичної підготовки студентів і реалізується в комплексному підході до виховання майбутнього професійного музиканта. Провідним компонентом якої є «культурно-просвітницька діяльність яка заснована на традиціях культурно-виховної та освітньої роботи, і є системою заходів, що сприяють підвищенню культурного рівня, розвитку творчих здібностей та ініціативи, організації культурного соціуму» [4, с. 183]. Виявилось, що музично-просвітницька спрямованість практичної підготовки і є тим головним і суттєвим у вирішенні проблеми розвитку естетичного виховання, самостійного мислення студента, здатності критично визначати справжні цінності музичного мистецтва, аналізувати і творчо оцінювати їх, активно й свідомо обирати та організувати свій музичний світ. Такий шлях дає змогу реалізувати ідею музично-просвітницької діяльності – перенесення акценту із суто навчання на виховання, опора на безпосередньо музичну практичну діяльність. Здатність творчо розв'язувати музично-виконавські завдання, до яких у своїх педагогічних працях, О. Щолокова відносить: «ознайомлення студентів із загальними напрямами в мистецтві їх стильовими особливостями; розвиток широкого художнього світогляду й загальної культури; виховання пізнавальної активності; формування індивідуального рівня художнього сприйняття; художній розвиток у музично-творчій (виконавській, просвітницькій та педагогічній) діяльності» [9, с. 150–155].

Для вирішення цих завдань, з метою підвищення ефективності наскрізної практичної підготовки на факультеті музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв впроваджені освітні програми, складовою яких є виконавська, музично-просвітницька та благодійна діяльність. До опанування про-

грам – творчих заходів залучаються студенти усіх курсів (з першого по п'ятий) та викладачі, а отже привертається увага до якісної практичної підготовки майбутніх фахівців, які здатні популяризувати світове та українське музичне мистецтво. Використовуються як традиційні форми музикування та творчого спілкування – тематичні лекції-концерти, звітні концерти, фестивалі, конкурси, творчі зустрічі, майстер-класи, так і нові форми, а саме спільні концерти студентів і викладачів, експериментальні проекти з використанням технічних засобів (електронної музики), жанрових та стилевих мікстів, поєднання різних видів мистецтв. У цьому сенсі ефективним виявився досвід роботи експериментальної науково-творчої лабораторії «Музична вітальня», створеної на факультеті музичного мистецтва, де відбувається реалізація інтерпретаційних задумів, творчих новацій студентської молоді. Науково – творче об'єднання пройшло шлях від відомого форм концертної діяльності до впровадження новаторських експериментальних форм проведення мистецьких заходів. При цьому забезпечується взаємозв'язок аудиторних і поза аудиторних форм навчально-виховної діяльності студентів та їх музичного дозвілля. Зокрема, цікавими стали концерти студентів спеціалізації «інструментально-оркестрове мистецтво» із ансамблевої гри, де керівниками ансамблів виступають студенти старших курсів: вони визначають склад колективу, добирають репертуар, проводять репетиції під керівництвом досвідчених викладачів-практиків (І. Закус, С. Дідок, Г. Марценюк, П. Андрійчук, В. Лігус, О. Сагітов) які вдало поєднують концертну діяльність з навчально-виховним процесом. Такий підхід є одним із факторів творчої комунікації виконавців, відтворення їх інтерпретаційних ідей.

Варто підкреслити, що студенти факультету музичного мистецтва КНУКіМ беруть активну участь в багатьох конкурсах, фестивалях здобувають нагороди, стають переможцями. Останні тенденції у розвитку сучасного інструментального мистецтва, а саме прагнення до синтезу різних стилевих напрямків, різних інструментальних складів розширили діапазон участі студентів у всеукраїнських та міжнародних конкурсах, фестивалях, не тільки тих, що традиційно включають номінацію «Інструментальне виконавство», а й у номінаціях «Вокальне мистецтво», «Фольклор» «Естрадно-джазове виконавство». Таким чином, надаючи поштовх до експерименту у виборі репертуару, засобів музичної виразності, поєднанні академічної музики з народною, джазовою, застосуванні новітніх музичних технологій, створені умови для зацікавленості, креативності, ініціативності у практичній виконавській діяльності всіх учасників навчального процесу. Мистецькі трансформації наближають інструментальне виконавство до слухачької аудиторії, до широкого загалу молоді. Плідно у цьому напрямі працюють викладачі кафедри: професори П. Андрійчук, Г. Марценюк, доценти Г. Постой, В. Романовський, І. Чернов, Г. Черненко, С. Дідок, В. Лігус, І. Закус.

Необхідною і невід'ємною складовою практичної підготовки стали благодійні та музично-просвітницькі концерти участь в яких сприяє реалізації творчих амбіцій, прояву громадян-

ської позиції студентів-музикантів, соціалізації їх у культурному просторі, де за визначенням Є. Куришева відбувається ряд соціальних функцій: «Це – просвітництво публіки, її духовне збагачення, виховання в широкому значенні слова, задоволення певних потреб слухачів» [6, с. 11]. Багаторічним мистецьким проектом ФММ є акція «Даруємо життя», в рамках якої відбуваються концерти у відділенні гематології Київського Інституту раку. Протягом п'яти років співпраці із волонтерською організацією інституту відбулося вже понад 25-ти мистецьких заходів, присвячених Міжнародному Дню боротьби із онкологічними захворюваннями, міжнародним та українським святам, благодійним заходам. Успішно пройшли музично-просвітницькі заходи в Українському товаристві сліпих, у школах-інтернатах м. Києва. Співпраця музикантів з благодійними організаціями відіграє особливу виховну роль у розвитку духовності студентської молоді та впливає на їх світогляд. Благодійна діяльність музикантів КНУКіМ висвітлюється на сайтах університету (<http://knukim.edu.ua>), факультету музичного мистецтва КНУКіМ (<http://fmm.knukim.edu.ua>), а також сайті Асоціації допомоги інвалідам та пацієнтам з ХЛПЗ (<http://lympho.com.ua/page/mi-vdyachni>), де Київський національний університет культури і мистецтв внесено у перелік благодійників. Активними учасниками мистецьких проектів є фольклорні гурти «Крالیця» під керівництвом заслуженого працівника культури України професора Івана Сінельнікова, «Многая лета» під керівництвом Ганни Коропніченко, народний хор імені С. Павлюченка під орудою професора Олени Скопцової на переконання яких, саме народна музика, є корінням українського народу і здатна лікувати душу й тіло, допомагати хворим повернути віру в одужання, подарувати хвилини радості.

Останнім часом музично-просвітницькі та благодійні програми збагатились інструментальними творами – обробками українських народних пісень, саме в народній пісні зберігається генетична пам'ять українського народу, втілені його духовна краса, повага й любов до рідної землі. Так були створені попури на теми українських народних пісень для джаз-бенду КНУКіМ під орудою Г. Постоя, різноманітні аранжування за мотивами українських народних мелодій для інструментальних ансамблів (І. Закус, С. Дідок). Репертуарна палітра поповнилася «Джазовими стандартами на українські теми» І. Закуса, обробками мелодій української естради для великого складу естрадного оркестру Г. Постоя, аранжуваннями українських народних мелодій для ансамблю народних інструментів С. Дідка.

В контексті культурно-освітнього простору трансформується і роль викладача яка виходить за рамки відомих канонів – викладач-методист, викладач-вихователь, викладач-наставник. Модифікація відбувається в умовах розширення його функцій і, на думку дослідниці О. Олексюк, стимулює та заохочує до ініціативності та активності студентів. Відповідно до завдань, що стоять перед керівником виконавської практичної підготовки студентів викладач виступає в ролі партнера по музикуванню, режисера та продюсера мистецьких проектів, модератора та куратора

культурно-просвітницьких заходів, комунікатора у взаємодії студентів-практикантів з професійними музикантами, у спілкуванні з слухацькою аудиторією. Все частіше викладачі залучають студентів не тільки до соціальних – благодійних, просвітницьких проектів, а й до спільних творчих експериментальних мистецьких заходів.

Отже, інтеграційні підходи до практичної виконавської діяльності студентів зумовили створення комплексу навчальних програм, в яких відтворенні основні аспекти підготовки професійних музикантів: репертуарна політика, пошук нових форм музикування, творча комунікація з слухачами, націленість на слухацьку аудиторію, трансформації у діалогах: викладач – студент, виконавець – слухацька аудиторія. Всі компоненти виконавської діяльності студентів-інструменталістів відтворюються у культурно-просвітницьких, благодійних та мистецьких проектах під керівництвом викладачів. Завдяки процесам, що відбуваються, останнім часом, в мистецькому просторі країни великого значення набувають проекти які об'єднують освітні, розважальні, культурологічні програми. У цьому сенсі великого значення набуває підготовка вищими закладами

освіти «універсальних» музикантів-інструменталістів здатних до виконавської, культурно-просвітницької, благодійної діяльності в умовах реального культурного контексту.

Висновки та подальші перспективи. Підводячи підсумки, зазначимо, що залучення в рамках практичної підготовки до музично-просвітницької та благодійної діяльності допомагає студентам реалізувати свої мрії та плани у професійному становленні, впевненості у майбутньому, мобільності у творчих мистецьких проектах, комунікації у творчому середовищі. Застосування мистецьких проектів різного вектору популяризують інструментальне музичне мистецтво, примножують виконавські традиції України. Домінантою у процесі професійної підготовки фахівців є розширення функцій викладача, його взаємодія зі студентами, що надає поштовх до пошуку нових, творчих ініціатив у створенні програмного забезпечення, репертуару, інноваційних технологій, мистецьких проектів. Подальші дослідження дозволять створити новітні підходи до формування творчої особистості, здатної відчувати і реалізовувати свої творчі проекти у сучасному мистецькому просторі.

Список літератури:

1. Берегова О. Комунікація в соціокультурному просторі України: технологія чи творчість?: Наукове видання. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2006. – 388 с.
2. Берегова О. Музична комунікація: тенденції і виклики часу // Науковий вісник / Музикознавча думка та сучасні проблеми музичної культури. – К.: НМАУ ім. Чайковського, Вип. 79, 2011. – С. 79–95.
3. Дорош Т. Організація культурно-просвітницької діяльності студентів-музикантів // Портал наукових конференцій. – Центральний український державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – kspu.kr.ua/ua/3/mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/seksit
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ.: Либідь, 1997. – С. 183.
5. Как учат музыке за рубежом. Сост., авт. предисл. Д.Дж. Харгривз, А.К. Норт. – М.: Издательский дом «Классика – XXI», 2009. – 208 с. – (Серия: «Мастер-класс»).
6. Курьшев Е.В. Исполнительская практика как форма профессиональной подготовки учителя музыки / Е.В. Курьшев. – К.: КПИ, 1989. – 75 с.
7. Олексюк О.М. Феноменологічний діалог/полілог в організації навчальної діяльності магістрів музичного мистецтва // Наукові записки / Ред. В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. – Випуск 152. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С. 25–28.
8. Рудницька О.П. Музыка і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 248 с.
9. Щолокова О.П. Формування художньої культури в процесі професійної підготовки педагога-музиканта / О.П. Щолокова // Українське музикознавство, 25. – Київ: «Музична Україна», 1990. – С. 150–155.

Пистунова Т.В., Постой Г.Г.

Київський національний університет культури і мистецтв

ИСПОЛНИТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ ИНСТРУМЕНТАЛИСТОВ

Аннотация

В статье рассматриваются трансформационные процессы в системе музыкального образования, подготовки студентов творческих специальностей высших учебных заведений к практической исполнительской деятельности, к адаптации в культурном социуме. Акцентируется внимание на необходимости создания условий для усовершенствования системы сквозной практической подготовки студентов инструменталистов, на детальном изучении взаимодействий современных процессов в исполнительской деятельности. Подчеркивается проблема творческой реализации преподавателя – партнера в музицировании, режиссера и продюсера культурных проектов. Изучается влияние инновационных учебных технологий, психолого-коммуникационного компонента на формирование системы ценностей профессионального музыканта – артиста ансамбля, оркестра, руководителя творческого коллектива.

Ключевые слова: исполнительская деятельность, музыкально-просветительская деятельность, благотворительная деятельность, культурный социум, практическая подготовка.

Pistunova T.V., Postoi H.H.

Kyiv National University of Culture and Arts

PERFORMING ACTIVITIES IN THE PRACTICAL TRAINING OF STUDENTS OF INSTRUMENTALISTS

Summary

The article deals with the transformational processes in the system of musical education, preparation of students of creative specialization of higher educational institutions to practical and executive activities, to adaptation in the cultural society. The emphasis is on the need to create conditions for improving the system of cross-cutting practical training of students of instrumentalists, on a detailed study of the interaction of the latest technologies in performing activities. The problem of creative realization of the teacher – partner in music, the director and producer of art projects is singled out. The influence of innovation educational technologies, the psycho- communication component on the formation of a system of values of a professional musician – artist of the ensemble, orchestra, leader of a creative collective team.

Keywords: performing activities, musical educational activities, charitable activities, cultural society, practical training.